

Egy bróker Amerikából

A kilencszáz dolláros „órabér” megszedítette

– Hogyan kezdődött?

– Tizennyolc évesen, '78-ban mentem ki, mint végzett háztartási-gepszerező. Egy évet Ausztriában tébláboltam, pedig már három hónap után mehettem volna tovább Kanadába, Vancouverbe, ahol bátyám, illetve nagybátyám élt. Először halásznak álltam, később festőként, kőművesként, majd ácsként dolgoztam.

Villanyborotva és Coca-Cola

– Ez mind elég távol áll az üzleti életől.

– Villanyborotva-üzletet – igaz, csak egyszemélyeset – vezettem már 1983-ban, ahol javítottam és árusítottam is. Nagyon élveztem, ha le tudok valakit beszélni arról, hogy 80 dollárért új villanyborotvát vegyen, amikor potom 60-ért a régiét is megjavíthatja. Nem vágtam át senkit, mert tényleg jól megcsináltam. Közben sportoltam, boksztoltam és eközben ismerkedtem meg egy német úrral, aki először vitt be a tőzsdére, és megcsináltatta velem a Coca-Cola-üzletet. Borotvaszakértői karrierem hamarosan be is fejeződött, teljesen ráálltam a tőzsdére.

– Hogyan teltek a napok?

– Reggel bementem, elkezdtem jámi a brókerházakat, beépültem az információs hálózatba, adtam-vettem-cseréltem a híreket. Később behallgattam a Columbia Egyetem egyik szemeszterébe, majd '84-ben a kanadai tőzsdeiskolára is beíratkoztam.

– Egyik reggel 7 órakor bementünk a New York-i tőzsdére, s pénzügyekben vén rókának számító barátom rábeszélte, hogy vegyek kétezer dollárért – kéthavi jövedelemnek megfelelő összegért – Coca-Cola részvényeket. Kilenc órakor meg eladatta velem, 3800 dollárért. Két óra alatt kerestem annyit, amennyit két hónapot kellett bolti eladóként dolgoznom. Persze, hogy megszedültem a lehetőségétől, s érdekelni kezdett a pénz világa. Minden úgy indult, hogy a barátomnak azon a reggelen volt egy nagyon jó fülete – meséli a szegedi születésű Hargitai Győző bróker, tőzsdeszakértő, üzletember, aki mostanában egyre többet jár Magyarországon, illetve Szegeden üzleti ügyekben.

tam. Ekkor már körülbelül 20 brókerrel dolgoztam együtt, s olyan is volt közöttük, akinek 50 százalékban én biztosítottam a munkát. '85-'86-ban körülbelül százezer dolláros tőke forgott, esetenként naponta többször is. Elsősorban rövid távú befektetésekben utaztam.

Egymillió a Celladamra

– Melyik üzletére emlékszik vissza legrévesebben?

– Kijött egy új bányász cég, 20 cent névértékű részvennyel, s az árfolyam biztosan kúszott felfelé. Ebből valahogy mindig jóról adtam el és jóról vásároltam. Egy dollár 60 centig ez sokszor megismétlődött és mindig nyereséggel jöttem ki a tranzakcióból. (Közben persze 30-40 féle papír is forgott, változó sikerrel.) A kedvencem olyanynya megszerítem, hogy egy dollár 60 centes árfolyamnál vásároltam egy tízezer dolláros csomagot, amit 3 hónapig

egymillió dollárnyi befektetést sikerült összegyűjteni. Erre már csinos közvetítői százalékot kaptunk.

Néhányan kiugrottak az ablakon

– Valamikor '87-ben volt a nagy tőzsdekrach is.

– Október 19-én, néhányan ki is ugrottak az ablakon. Mi 450 ezer dollárt veszítettünk, az árfolyamok egy-két óra alatt 50 százalékkal estek. Fél év kellett, mire visszadolgoztuk magunkat, de szerencsénk is volt, hiszen egy összeomlás után nagyon sok munkájuk van a tőzsdei bevezetéssel foglalkozóknak. '88 végén kivásároltam másik két társamat, enyém lett az egész cég, pontosabban, bevettém öt új tagot. Az az év nagyon jól sikerült, csak a telefonszámlánk 53 ezer dollár volt. Ekkor már több ezer brókerrel és 21 országgal álltunk kapcsolatban.

– Mikor fordult teljesen Magyarország felé?

– '89 novemberében eladtam a részemet a többieknek, s ráálltam arra, amit már '87-ben elkezdtem itt-hon. Egy lakossági szolgáltatásról van szó, amit egyelőre nem akarok megnevezni, de valószínű, hogy Szegeden kezdünk vele. A céget egyébként a napokban jegyezték be Magyarországon, 95 százalékos külföldi részesedéssel.

KOVÁCS ANDRÁS

„Feltámasztotta” az Egyetemi Színpadot

Nincs életét vesztett korszak

Azután az egyetemi előadások világirodalomról a magyar szakosoknak, a latinoknak pedig sokkal részletesebben ugyancsak a görög és római irodalomról. Legendások voltak a „nagyelőadások”, a városból is bejártak hallgatni, gimnazisták és más, ókori irodalmat szeretők.

Hallatlan energiával és invenciával támasztotta fel a szegedi Egyetemi Színpadot és betanította, előadta Euripidész Hekabéját – saját fordításában.

1958 és 1966 között meghatározó személyisége volt a szegedi bölcsésznek. Nyolc tanév, 8 évfolyam: ennyi diák számára tette élmenyé az antikvitást, s tanította meg őket, hogy nincs életét vesztett korszak, s hogy nem poros, avított lelként kell foglalkozni a régiek műveivel.

Műfordításai a nagyközönség számára is képesek voltak közvetíteni ezt a szemléletet, mert bármilyen

Elsős gimnazista voltam, amikor először hallottam Horváth István Károly (1931-1966) előadását: a TIT világirodalmi sorozatában a három nagy görög tragikusról beszélt. Néhány perccel a kezdet után már mindenki elbűvölten figyelte, és mindenki számára a világ legfontosabb kérdésévé vált Aiszkhülosz, Szophoklész és Euripidész.

„Melyikőjük tetszik a legjobban?” – tette fel a kérdést az előadás végén.

– Szophoklész! – kiáltotta kórusban a közönség, mert hiszen – mint évek múlva megtudtam – ő is Szophoklész szeretett a legjobban hármójuk közül.

görög vagy latin szerző szövegéhez nyúl, a formai-tartalmi hűség elvének megőrzése mellett minden frissen hatott s így a mai olvasó számára is élvezetesnek. A nevezetes Hekabé-átültetés mellett több mint tízezer sornyi verset fordított, s egyik legnagyobb teljesítménye Petronius Satyriconjának magyarra tétele. Mert ezt a szellemes, csipős nyelvű satirikus kórkepet úgy olvashatjuk, akárha magyarul íródott volna. Fordításai újra és újra megjelennek különféle

költői antológiákban, illetve teljes könyvként.

Tudományos munkásságát a filológiai akribia mellett ugyanaz a friss szemlélet határozta meg, mint az előbbi területeket. Megírta Róma aranykori irodalmának történetét, foglalkozott a nagy szatirikusokkal, az antik vallástörténet és mitológia több kérdését világitotta meg népszerűsítő és tudományos cikkeiben. De a legszeretettebb téma, a legszeretettebb szerző Catullus volt. Aho-

gyan Kerényi Károly Horatius Nosterről, a mi Horatiusunkról írt, ugyanúgy Horváth István Károly is a miénk képe Catullust élvezetes stílusban megírt tanulmányaiban. Kandidátusi disszertációját is erről a máig modern költőről írta, s róla szóló idegen nyelven is megjelent cikkei a nemzetközi kutatásban is elismert Catullus-filológussá tették.

35 évesen, az egyetem egyik legnépszerűbb oktatójaként, alkotóereje teljében halt meg. Mái érzéni hiányát a magyar ókortudományban és az egyetemi oktatásban, hiányoznak azok a tanítványok is, akik azóta nevelkedhettek volna fel, s akiket útra bocsáthattak volna.

Tehetség és emberség, életvidámság és felelősségérzet ötvöződött rokonszenves személyiségében. Még csak 60 éves lenne július 12-én.

TAR IBOLYA

Morzsák a Bibliából

BÁLÁM SZAMARA (Mózes IV. könyve 22.)

Hétköznapi beszélgetés során hallottam egy igen érdekes esemény résztvevőjétől, hogy „én pedig csak álltam, mint Bálam szamara.” Bátorodtam megkérdezni tőle, hogy milyen közelebbit tud erről a számról, ha már helyzetét hozzá hasonlította. Erre elmondta, hogy ismeretei szerint azt a helyzetet jelzi ez a kifejezés, amibe az ember akaratlanul, érdekeltésén kívül kerül, abban tehetetlen, véletlen, és mégis őt okolják. Valami állatméséből emlékezett ennek eredetére. Elmondtam a bibliai történetet. Nagyon tetszett, és azt ajánlotta, hogy szenteljen egy „morzsát” ennek közkinccsételére. Szívesen teszek leget ennek a javaslatnak és örömeim másokénak is.

A történet szövege és forráskritikai elemzői is a Mózes nevéhez kapcsolt öt könyv (Pentateuchos) legrégebbi elbeszéléseinek köréhez sorolják. Kr. e. 1200-as évek második felében Ábrahám, Izsák és Jákob utóai Egyiptomból kiszabadulva az ígéret földje felé tartottak. Az útkövek eső népeket Isten a kezükbe adta, legyőzték őket, javaikat elszármányolták, népeket kiirtották, hogy az összekeveredéstől megővjék magukat. Így érte Mózes síkságára és táborát ütötték ott, a Jordánon túl (keletre) Jerikóval szemben. Móáb népe nagyon megrémült, ezt mondták: „Ez a tömeg úgy lelelel

körültünk mindent, ahogy a marha leleleli a zöld mezőt”. Abban az időben Bálam, Cippór fia volt Móáb királya. Követeket küldött Bálamhoz, Beór fiahoz az Eufrátesz melletti Petórbá: „Íme egy nép jött ki Egyiptomból, és már ellepte a föld színt, és velem szemben telepedett le. Ezért jöjj el, átkozd meg ezt a népet, mert erősebb nálam. Talán akkor meg tudom verni és kiűzöm az országból. Jól tudom, hogy amit te megáldasz áldott lesz, és amit te megátkozol, átkozott lesz.” (1-6 versek)

Bálam egy Mezopotámiában élő, messze földön nagy hírű „igéző” volt, olyan emberek feletti hatalommal rendelkezett, amivel a kétségbeesett móabi király is győzelmet remélt. Bálam először isteni indítást várt, amit nem kapva visszaküldte a követeket. (7-14 versek)

Bálam tekintélyesebb, több ajándékkal felszerelt követelt hívta újra Bálamot, akat az ajándék kezdett csábítani és újabb kinyilatkoztatást kért. Úgy kapott engedélyt az elmenetelre, hogy csak azt tegye, amit az Úr parancsol neki. (15-21. v.) Istennek nem tetszett, hogy Bálam nagy sietve megnyergelte szamarát és indult, ezért angyala kivont karddal az úton a szamar elé állt. Ezért a szamar letért az útról és a mezőre ment. Bálam ütni kezdte a szamarat, hogy visszaterelje az útra. Azután odaállt az Úr angyala a szőlők között egy

mély útra, ahol jobbról-balról fal volt. Amikor a szamar meglátta, a falhoz lapult és Bálam lábát is a köfalhoz szoritotta. Ekkor újból meghverte. Majd továbbment egy szoros újlyon, ahol kitérni nem lehetett, a szamar lefeküdt Bálam alatt, mire ütni kezdte a botjával. Ekkor az Úr beszédre nyitotta a szamar száját: Mit vétettem ellened, hogy már harmadszor versz meg? Tied vagyok, rajtam jársz régőtől fogva, szoktam-e ilyet tenni veled? Bálam azt felelte: Nem. Ekkor az Úr megnyitotta Bálam szemét, meglátta az Úr angyalát, aki azért tartóztatta fel, mert szerinte veszedelmes ez az út. A szamar látta, ezért tért ki háromszor. Bálam így felelt: Vétkeztem, nem tudtam hogy te állsz velem szemben. Ha nem tetszik neked, inkább visszaterérek. Az angyal azt felelte: Menj el, de csak azt mond, amit én mondom neked! Így ment el Bálam és átok helyett háromszor megáldotta Izráel népét. (22-35 versek).

Bálam szamara valóban vértelenül került abba a helyzetbe, ahol háromszor verést kapott. Viszont megláthatta az Úr angyalát és megszólalhatott, hogy gazdáját miért nem viszi a veszedelmes útra. Bibliát jobban ismerők között e második értelmezés szerint használatosabb.

PAPP LÁSZLÓ REFORMÁTUS LELKÉSZ

Egérfogó

TANDI LAJOS

Nézzük az osztályfényképet. Harminc éve készült, a nyolcadik osztály befejezésekor. Állunk három sorban az iskola falánál. Előttünk a lócán a tanári kar. Mindenki legszebb képét igyekszik mutatni. A tanárok csipkés gallérokkal, a férfiak öltönyben, nyakkendőben. A VIII/A tanulói kissé koravének a sötét zakóknak, a meggörccsült nyakkendőknak. Szorosan egymás mellett állnak a fotografus előtt, hogy másnapról szétrebbennek. S csak néha, hébe-hóba, egy-egy öt éves találkozón...

Most harminc éve.

Lassan egy emberöltő. S a Körös-parti üdülőben ott az osztály kétharmada. Már nem olyan szorosan egymás mellett, de minden változás ellenére közös emlékekkel. A fiúkból érett férfiak lettek, ahogy tíz éve mondjuk, s még vagy húszig ismételnék fogjuk, benne vagyunk a legszebb férfikorban. Milyen ez a legszebb férfikor? Mindenekelőtt súlyos. Úgy kilencven kilós. Aztán sokszor kopaszodó, halántékján és a szakállnál öszülő. És megállapodott, de lázadó, mérlegelő, de még vállalkozásra kész, kalandos sorsú, s tán épp ezért nyugalmat kereső. Boldogulását maga kiverekedő, de azért jelentős vámot fizető. Talán ettől érték még mindig felszavakból egymást, talán ezért tereli össze őket öt-tíz évente a gyerekműt. Mondhatnánk Nagy Bandóval, nem véletlen, negyvenhetesek vagyunk.

Van még egy kötőanyaga ennek az osztálynak. Mégpedig meglehetősen tragikus. Ötödikesként egy fiatal, hórihorgasságában is végtelenül kedves és szeretnivaló fiatal tanár lett az osztályfőnökük, kilépett az egyetemről. Az osztály együtt izgulta végig szerelmét, az esküvőt, majd a terhesség hónapjait. Csak amikor a születést követően fekete zászlót láttunk lengeni az iskola homlokán, érintette meg fiulelkületünket az ismeretlen halál. Hiszem, hogy ez a tragikus élmény, ez a megbocsihatatlan tévedése az életnek szorosabbra fűzte ennek a fiúcsapatnak érzéseit, elmélyítette az együvé tartozás élményét.

Laci szerencsétlen vargabetűk után a sógoroktól jött haza erre a találkozóra. Úgy meséli, hogy már sinen van, megteremtett szakmai presztízzsel és anyagi háttérrel. De nem győzi eleget bírálni az ausztriai egészségügyi és biztonsági rendszer hiányos ágait, s a mi változtatásainkat óvni, hogy olyan hibákat kövessünk el, amelyekért a tanulóknak mások már megfizették. Most az egyszer nem kellene a magunk kárán tanulni. S. Gyurka Buda peremkerületében áll naponta a fogorvosi székhöz, kettejük érveléséből az egészségügyi helyzetének és a privatizációs terveinek megannyi ellentmondásából kapunk leckét. Kedvencem A. Lajos, akinek minden ős a híres-neves nyomda gépei körül szorgoskodott. Így hát ő is gépmeister lett. De hamarosan kiderült, nem bírja elviselni a főnökök packázásait, az igazságtalanságokat, s vette a kalapját. Tanyát vásárolt, libákat nevel immár húsz éve. Vállalkozó lett a javából. Húsz évvel a nagy vállalkozási hullám előtt. Kétezer liba gondja számára szórakozás, kedvtelés. Hajnalonta lóháton ki a tanyára, közben arra is van ideje, hogy a róka és a nyúl futóversenyét végigizgulja. Tízkor haza, villásreggeli, ügyek intézése – ahogy mondja – délután a második libaforduló. Közben felépült öt ház – kellett a gyerekeknek is –, meg a tapasztalatokat ismételtelen ki kellett próbálni. Sosem szerződött, nem kötelezte el magát. Harminc rongy mindig elég volt ahhoz, hogy ott és akkor adja le a libákat, ahol a legoptimálisabb. Lajos elegáns és magabiztos. Nincs benne semmi fellengzősség, semmi kivagyiság.

B. Laci fél a munkanélküliségtől. Kiszes volt, majd pártbizottságon dolgozott. Most visszahúzódó, bizonytalan és kételkedő. G. Pista, aki egy kft. ügyvezetője lett s olaszul tanul, nem hagyhatja utcára kerülni: nála raktáros. Ismerem, nem rossz srác – mondja. Higgyenek neki!

Nagy István családfája

A Krisztus után 1504. esztendőben hunyt el Stefan cel Mare vajda, a történelmi Moldva legjelentősebb fejedelme. Ravasz, körmönfont diplomata, jeles hadvezér, az írástudók táborának, templomok és kolostorok alapítója, építtetője volt. Uralma alatt a Pruton túli vidékeken, a mai Moldávia (a Szovjetunió tagköztársasága...) területén is az ő adószedő rettekék a népek. A török veszedelem igencsak kiszorította országát – az állandó hadikészültség önmagában is fölért a saskajárással, ráadásul az ország sztyeppék felől a tatár betörések egyetlen ellenszere adódott: a csetepaték közötti állandó alkudozás, a megvásárolt és viszonylagos nyugalom. Ennek is nagymestere volt, akár a fegyverforgatásnak.

Stefan cel Mare, azaz Nagy István fejedelem emléket jeles román írók és költők élítették; Mihail Sadoveanu, a moldvai történelmi regény máig ható művelője a vajda korát több művében dicsőítette – a kondukátor országlása idején már megjelentek a Nagy Párhuzam bajnokai;ők Ceausescu az első számú álmokép, a szintén olténiai származású Vitéz Mihály vajda és Nagy István között ábrázolták (a személyi kultusz „előrehaladtával” aztán kötelezően...) festményeken, szoborkompozíciókban, majd történelmi tanulmányokban, halálkomoly fejtégekben.

A közelmúltban a bizánci rítusú ortodox egyház Nagy István szenté avatta.

Nincsenek véletlenek: ezzel párhuzamosan, a kondukátor istentésén edzett tollak forgatói (előtanulmányok, izasztó forrásmunkák felkutatása után) kiderítették: I. Mihály, az 1877-ben függetlenné váló Románia negyedik királya anyai ágon Nagy István leszármazottja! A Hohenzollern-Siegmaringen dinasztia tudvalévolag poros származású, nyilvánvalóan az anyai ágat kellett megbolygatni a 480 éven átívelő folytonosság bizonyítására...

A tét azonban Románia államformája. A legitimitásban hászont remélők nagyívű tanulmányokban bombázzák az ismeretterjesztő és politikai lapokat, amelyek nem zárkóznak el a dolgozatok közlésétől. Kitűnő, talán egyedinek mondható tapasztalatokkal rendelkeznek a tömegekre való érzelmi ráhatás címet viselő (témájú?) politikai szemináriumból – miért ne használnák ki?

Hohenzollern Mihály svájci magányában még nem nyilatkozott az anyai ágon előd Stefan cel Mare-ről. Ez csak az elkészítő szakaszú a hadjáratnak: A végél: népszavazás döntse el az államformát!

S akkor – ezt már a történelem e régióban számtalanszor bizonyították – a ráció hódolékát törvénytörően fölváltják, kisenyimizik, mellékvágnvra terelik az érdelem gyermekded játékait.

PATAKI SÁNDOR